

Deutsch Éva Családja Közvetlenül A Deportálás Előtt

Ez az én családom: a szüleim [Moskovits Jenő és Jolán] és a testvérem [Moskovits Tibor]. Nálunk otthon, az előszobai bejárat előtt készült, 1944. március 5-én. Akkoriban nagyon nagy divat volt az angóragyapjából készült szvetter, pulóver. Ezt kézzel kötötte az édesanyám, nagyon ügyesen kötött, és varni is tudott egy kicsit. Azért ezt vettem fel, mert akkor volt új, és nagyon-nagyon tetszett nekem. Ekkor nem tudtuk még, hogy két hónap múlva mi vár ránk. Nem tudtuk még, nem fogtuk fel, hogy olyan közel van már a vészhelyzet, hogy ki kell menjünk ebből a házból, be kell húzzuk az ajtót, s minden ott marad. A bátyámat 1943-ban elvitték munkaszolgálatra Palotailvára

[A Maros folyó mentén található, 77 km-re Marosvásárhelytől. -- A szerk.], de már nem tudom, milyen munkát csináltak ott. 1944 márciusában kapott eltávozást, volt itthon egy pár napot, de vissza kellett menjen. Akkor találkoztunk utoljára. Nem tudom, hogy aztán még milyen helyekre került, de 1944. augusztus 23-án, amikor vége volt már a háborúnak, akkor egy bajtársával együtt megindultak gyalog, hogy jönnek haza. Akkor az oroszok kísérték a német hadifoglyokat, s ebből a menetoszlopból, aki tudott, próbált ellógni. Az oroszoknak viszont számszerűleg kellett elszámolni a foglyokról. Ha hiányzott ember, akkor az utcán, akit elkaptak, azt gyorsan berakták a foglyok közé, hogy meglegyen nekik a létszám, hogy mikor elérnek a következő pontig, tudjanak átadni akkora létszámú csoportot, amekkorát ők is átvettek. A bátyámék már majdnem itt voltak Ernyéné [Marosvásárhelytől kb. 18 km-re. -- A szerk.] vagy hol, s pont olyan helyen mentek, ahol egy ilyen csoport is ment, s így kapták el őt és a bajtársát, így kerültek ki fogságba az oroszokhoz egy táborba a Krím félszigetre. Ez nem volt egyedülálló eset, mert még jártak így mások is sajnos. Ott nem tudom, miket dolgoztak, és a bátyám aztán már 1945. januárban vagy februárban tífuszt kapott, és az vitte el, úgyhogy nem került haza. Én ezt onnan tudom, hogy a bajtárs hazakerült, és ő mondta. Ezt a képet a bátyám magával vitte, és amikor orosz fogságba került, akkor is végig nála volt. Ott meghalt, s egy barátja, aki szintén marosvásárhelyi fiú volt, meglátta valahol a szemétnben a képet -- és mivel ismert minket, és tudta, hogy a testvérem már nincs, kivette a szemétnből, s amikor hazajött, felkeresett engem és nekem adta. Én nagyon örvendtem neki, mert a képen meg van örökítve ez az utolsó együttlét. Itt, Marosvásárhelyen 1944. március 19-én vagy mikor vonultak be a németek. [Magyarországot szállták meg 19-én, Marosvásárhelyre március 21-én vonultak be. -- A szerk.] Május 3-án gyalog mentünk a téglagyári gettóba. Három hétig voltunk ott, aztán szintén gyalog, fegyveres csendőrkísérettel vittek le az állomásra, s ott aztán bevagoníroztak marhavagonokba. Május végén, négy nap után egy kora reggel érkeztünk meg Auschwitzba. Mikor leszállt mindenki, mondták, hogy férfiak külön s a nők külön. Akkor váltunk el, de nem tudtuk, hogy a férfikkal nem találkozunk többet, nagy búcsút nem is lehetett venni. Fel kellett állni ötös sorokba, s akkor jött az első szelektálás. A hírhedt Mengele ott állt elöl, s ott még voltak segítségei is. [Csak feltételezés, hogy éppen Mengele szelektálta az embereket. -- A szerk.] Az édesanyámnak volt egy rózsás fekete kasmírsálja, s azt feltette a fejére, úgy át a vállán, mivel kora reggel s hűvös volt. S akkor Mengele letépte, leszedte a kendőt a fejről, és úgy látszik, elég fiatalnak találta ahhoz, hogy akkor velem egy helyre irányította. Nem tudtuk, hogy az az élet oldala, s a másik a halál oldala. Németül beszéltek hozzánk, de nagyon sokan tudtak németül közölnk. Én együtt voltam Auschwitzban az édesanyámmal. A szelektálások elöl mi, az édesanyámmal igyekeztünk ellógni valahogy, ameddig lehetett, hogy ne válasszanak el. Sokszor meztelenül folyt a választás, mégpedig olyan szempontból, hogy megnézzék, hogy ne legyen operálva -- mert ugye, aki operálva volt, az nem bírja úgy a munkát --, vagy nincs-e valami testi hibája vagy ilyesmi. Az édesanyámat azelőtt való évben műtötték, s egy elég nagy vágása volt, ami még jól látszott. Azonkívül ő elég hamar őszült, pedig akkor csak vagy 48 éves volt, ő már itthon festette a haját. Ugye le voltunk nyírva, s akkor kezdett már egy kicsit visszánövegetni, s akkor már sok fehér haja volt. Az ősz haj s az operáció, ezek olyan okok, amiért esetleg őt aztán elküldik a gázkamrába, hát ezért mi mindig igyekeztünk ellógni. Mikor meghallottuk, akkor elbújtunk valahova, ahova lehetett. Ez ment egészen októberig. Október elejére már kevesebben maradtunk a lággerben, sok el is pusztult, sokat elvittek munkára, akiket nem vittek el munkára, azokat elvitték a gázkamrába. Akkor már nem volt lehetőség elbújásra, előre nem is lehetett már tudni, mikor lesz ilyen szelektálás. Október 6-án, ahogy volt a két barakk egymással szemben, kinyitották az ajtót, jött egy német katonakordon, akik kiválasztották az embert, s akkor kellett menni egyenként. Ha jó volt, akkor átirányították a másik blokkba, ha nem, akkor elvezették máshova. Így választottak el

minket, mert engem elég fiatalnak s erősnek találtak a munkára. Akiket nem találtak alkalmasnak munkára, azokat aztán rögtön vitték át, ugye. Akkor már tudtam biztosra -- nem mondták, de már tudtam --, hogy akkor örökre elválok az édesanyámtól, elvitték a gázkamrába. Két nap múlva, október 8-án lett volna a negyvennyolcadik születésnapja.